

Teorii moderne ale traducerii

Suportul de curs **Teorii moderne ale traducerii** reprezintă un studiu cu caracter teoretic, metodologic și aplicativ, menit să completeze cunoștințele studenților cu abordări conceptuale și exemple practice privind teoria și practica traducerii.

Prin tematica abordată și maniera în care a fost elaborat, acesta se înscrie în cadrul cursurilor universitare destinate studenților de la Facultatea de Științe Politice, Litere și Comunicare, disciplina Multilingvism și Interculturalitate în Context European, ciclul de studii - Master, pentru a-și însuși noțiunile, conceptele de bază ale traductologiei, a utiliza corect terminologia și limbajul de specialitate.

Actualitatea disciplinei se motivează prin importanța activității de traducere în viața socio-economică și necesitatea cunoașterii suportului teoretic al acestei activități. De aceea, cursul abordează aspecte de ordin recurent în teoria și practica traducerii, considerată știință hibrid și își propune conștientizarea studenților în ceea ce privește statutul traducătorului și al traducerii în societatea contemporană și în cadrul general al comunicării interculturale.

Suportul de curs cuprinde conținutul propriu-zis al unităților de învățare, în conformitate cu fișa disciplinei, divizat în șase teme, fiecare dintre acestea conținând subiecte, obiective de referință, termeni cheie și repere de conținut. Materialul este proiectat succint, conform conținuturilor și obiectivelor stabilite. Fiecare secțiune a unității de învățare se finalizează cu autoevaluare, pentru reflecții și analiza gradului de comprehensiune a materialului, sau teme pentru lucrul individual, pentru cei interesați de a descoperi, a rezolva și a aborda în mod independent aspecte ale problematicii în cauză.

Suportul include, de asemenea, o listă bibliografică complexă care poate servi drept fundament pentru elaborarea propriilor cercetări în domeniul teoriei și practicii traducerii.

Totodată, lucrarea propune recomandări metodice pentru lucrul individual care va permite studenților să decidă asupra produsului final preconizat (referat, studiu comparativ, eseu) și să ia cunoștință de cerințele pentru elaborarea și grilele de evaluare a acestuia. În baza listei de tematici pentru lucrul individual, orientată spre dezvoltarea capacităților de cercetare teoretică, abilităților analitice și aplicative, necesare pentru realizarea cercetărilor științifice din programul de studii universitare, se va elabora portofoliul lucrului individual.

Componenta practică, seminarul asociat cursului, propune traducerea unor texte, prin care se urmărește verificarea capacității studenților de a găsi soluții de traducere corecte, adecvate și fidele textului sursă, atât la nivel lexical și sintactic, cât și la nivelul conținutului și intenției autorului textului sursă. Textele propuse spre traducere sunt selectate din publicații economice, de popularizare juridică, politice, literare etc. și conțin termeni specializați din diverse domenii, de ex.: termeni juridici de largă circulație, economici, științifici, socio-politici etc.

Disciplina va viza inițierea în domeniul traductologiei, a cercetărilor și investigațiilor în acest cadru, optând pentru o abordare interculturală a activității de traducere. În condițiile actuale, traducerea dobândește un nou statut. Situată la intersecția intereselor de studiu al lingvisticii, sociologiei, etnografiei, psihologiei, etc., în momentul de față devine un obiect de studiu al teoriei traducerii. Orientarea spre actul de traducere ca o activitate creativă, dar și o analiză controlabilă, guvernată de competențe, care se însușesc în mod sistematic, inițierea în complexitatea problemelor de ordin teoretic, dar și practic, au constituit reperele de bază în elaborarea acestui curs. Această ancorare teoretică va permite delimitarea a cel puțin doi vectori fundamentali: practic orice mesaj este traductibil și că pierderile (din coloritul stilistic, specific național, etc.) sunt inevitabile. Conștientizarea acestui fapt, va transmite studenților un spirit critic, dar și adecvat, neidealizat al procesului de traducere.

Obiectivele cursului vor cuprinde:

- Stabilirea ariei de investigații și cercetări traductologice;

- Definierea teoriei traducerii, ca știință progresivă, cu obiectul ei de studiu și cu istoricul delimitării ei ca știință aparte;
- Inițiere în complexitatea procesului de traducere;
- Delimitarea dificultăților de traducere și a strategiilor de soluționare a lor;
- Dobândirea deprinderilor de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice;
- Conștientizarea responsabilității și eticii traductologice.

Tematica generală a cursului are în vedere următoarele aspecte fundamentale:

- Perspective asupra traducerii și a traducătorului (diacronie și sincronie);
- Funcțiile limbii și tipologia textuală (abordare pragmatic-funcțională);
- Metode de traducere;
- Unitatea minimală în traducere - procedee de traducere;
- Culturile și intertraficul cultural;
- Evaluarea traducerii (factori lingvistici și extralingvistici).

Supportul de curs este structurat în șase unități teoretice, fiecare urmate de aplicații practice de seminar.

Unitatea I

CONCEPTUALIZAREA TRADUCERII

1. Aspecte istorice ale traducerii
2. Traductologia – știință modernă
3. Etapele de stabilire a traductologiei ca știință: Structuralistă, Pragmatică, „Textlinguistic” și „Skoposteoria”.

Teoreticieni: J.Piaget, M.Ballard, E.Nida, G.Teiner, R.Jakobson, K.Reiss, J.R.Ladmiral, M.Lederer, D.Seleskovitch, R.Bell, T.Cristea, H.Weinrich, Roland Barthes, Hans Vermeer.

4. Problemele definirii conceptului de traducere. Tipuri de traducere.

Unitatea II

TRADUCĂTOR ȘI COMPETENȚA TRADUCTOLOGICĂ

1. Tipuri de traducători. Școli de formare. Traducere și multilingvismul european.
2. Competența traductologică.

Teoreticieni: L. Newson și J. Martin, A. Bantas, E. Croitoru

Unitatea III

SPECIFICUL TRADUCERII

1. Unitatea de traducere
2. Nivelele traducerii
3. Transformări globale și intratextuale.

Teoreticieni: G.Mounin, R.Jakobson, E.Nida, M.Lederer, T.Cristea, E.Coșeriu, Ladmiral, Meschonnic.

Unitatea IV

SENS ȘI TRADUCERE

1. Transmiterea sensului referențial
2. Transmiterea sensului pragmatic
3. Teoria transformațională traductologică: transformări lexicale și lexico-gramaticale.

Unitatea V

CORESPONDENȚA ȘI NON-CORESPONDENȚA TRADUCTOLOGICĂ

1. Noțiuni de universalii / realii
2. Noțiune de echivalență
3. Capcanele lingvistice în traducere
4. "Prietenii falși" în traducere

Teoreticieni: G.Mounin, R.Bell, Jakobson, K.Reiss și H.Vermeer, Nida, Popovici, Lefevere, Delabastita

Unitatea VI

Traducerea expresilor frazeologice

1. Echivalența
2. Analogia
3. Traducerea propriu-zisă
4. Traducerea lexicală
5. Calcul
6. Traducerea descriptivă

La finele predării disciplinei **Teorii moderne ale traducerii** studenții trebuie să dobândească următoarele competențe:

- să opereze cu aparatul terminologic și epistemologic al domeniului
- să definească fenomenul traducerii din perspectiva diverselor principii
- să descrie tipologia traducerilor în baza diverselor criterii de clasificare
- să identifice diversitatea cultural-lingvistică și importanța ei ce determină circulația valorilor universale prin intermediul traducerii
- să utilizeze postulatele fundamentale ale cursului în exercițiul complex al traducerii
- să producă traduceri diverse, aplicând postulatele teoretice ale cursului
- să compare diversele tipuri de traducere pentru a trage concluzii pertinente

BIBLIOGRAFIE

1. Bantaș A., Croitoru E. *Didactica Traducerii*. București: Teora, 1998.
2. Bălăcescu I. *Traductologie: cognitivism și creativitate*. // Analele Universității din Craiova, Științe Filologice, Lingvistica, nr.1-2 / 2002, 88 – 99 p.
3. Bell, Roger T. *Teoria și practica traducerii*, 2001.
4. Brându F. *Arta traducerii*. // Caiete critice 8(105)/1996 revistă lunară de critică literară și informație științifică. București: ed.Casa Academiei, 1996, 134 – 137 p.
5. Dimitriu R. *Disocieri și interferențe în traductologie*. Iași: ed.Timpul, 2001.
6. Hall T. Edward, Hall Elizabeth *How Cultures Collide*. // Culture. Communication and Conflict Readings in intercultural Relations. Ed. Simon & Schuster Publishing, 1998.
7. Ionescu G. *Orizontul traducerii*. București: ed.Institutului Cultural Român, 2004.
8. Jeanrenaud M. *Universalile traducerii. Studii de traductologie*. Iași,: ed.Polirom, 2006.
9. Lungu-Badea G. *Despre traductologie (obiect de studiu, statut, obiective, teorii ale traducerii)*// Studii și Cercetări lingvistice—ed.Academiei Române, nr.1-2, 2001, 212 – 215 p.
10. Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*. London: Longman, 1988.
11. Robinson, Douglas. *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. 2nd edition. London: Routledge, 2003.
12. Ungerer, Friedrich and Hans-Jorg Schmid. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. 2nd edition. London: Pearson/Longman, 2006.
13. Weissbort, Daniel and Astradur Eysteinnsson, eds. *Translation - Theory and Practice: A Historical Reader*. Oxford: Oxford University Press, 2006.